

Radni odnosi u slučaju stečaja poslodavca

Blaće, Matija

Undergraduate thesis / Završni rad

2015

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **Polytechnic of Šibenik / Veleučilište u Šibeniku**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:143:986447>

Rights / Prava: [Attribution-NonCommercial-NoDerivs 3.0 Unported / Imenovanje-Nekomercijalno-Bez prerada 3.0](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-09-01**

Repository / Repozitorij:

[VUS REPOSITORY - Repozitorij završnih radova Veleučilišta u Šibeniku](#)

VELEUČILIŠTE U ŠIBENIKU
ODJEL MENADŽMENTA
STRUČNI STUDIJ MENADŽMENTA

MATIJA BLAĆE
RADNI ODNOSI U SLUČAJU STEČAJA
POSLODAVCA

Završni rad

Šibenik, 2015.

VELEUČILIŠTE U ŠIBENIKU
ODJEL MENADŽMENTA
STRUČNI STUDIJ MENADŽMENTA

RADNI ODNOSI U SLUČAJU STEČAJA
POSLODAVCA

Završni rad

Kolegij: Radno pravo

Mentor: dr.sc. Dragan Zlatović, v. pred.

Student: Matija Blaće

Matični broj: 140291123

Šibenik, rujan 2015.

RADNI ODNOSI U SLUČAJU STEČAJA POSLODAVCA

MATIJA BLAĆE

Donje Polje Spahije 6, 22 000 Šibenik, matijablac@gmail.com

Cilj ovoga rada je istražiti kakva zaštita je pružena radnicima sa važećim ugovorima o radu u proceduri stečaja. Stečaj je česta sudbina mnogih poduzeća u Republici Hrvatskoj, te utječe na radna mjesta tisuća radnika svake godine. Međutim, pravni okvir kojim je stečaj reguliran pruža određenu zaštitu potraživanjima radnika. Donošenjem novog Stečajnog zakona te Zakona o osiguranju potraživanja prava radnika u slučaju stečaja poslodavca koji su stupili na snagu u rujnu 2015. godine, te ranijim promjenama Ovršnog zakona te uvođenjem instituta predstečajne procedure, dogodile su se određene promjene u ovom području.

Zbog kratkog razdoblja u kojem je novi Stečajni zakon bio na snazi, nije moguće razaznati kako će se nova zakonska rješenja provoditi u praksi. Zbog toga, ovaj rad teoretski analizira položaj radnika u starom i novom Stečajnom zakonu, proceduru osiguranja potraživanja radnika u slučaju stečaja poslodavca te ulogu Agencije za osiguranje radničkih potraživanja u slučaju stečaja poslodavca. Na kraju rada pružen je i primjer iz prakse na temelju poslovanja i postupaka jednog velikog poduzeća.

(30 stranica / 0 slika / 0 tablica / 29 literaturnih navoda / jezik izvornika: hrvatski)

Rad je pohranjen u: Knjižnici Veleučilišta u Šibeniku

Ključne riječi: stečaj, radnici, ugovor o radu, potraživanje radnika

Mentor: dr.sc. Dragan Zlatović, v. pred.

Rad je prihvaćen za obranu:

EMPLOYMENT CONTRACT OBLIGATIONS IN CASE OF INSOLVENCY

MATIJA BLAĆE

Donje Polje Spahije 6, 22 000 Šibenik, matijablac@gmail.com

The aim of this paper is to examine what protection is provided to workers with valid work contracts in the process of bankruptcy. Bankruptcy is a common fate of many companies in the Republic of Croatia, and affects the jobs of thousands of workers each year. However, a legal framework to regulate bankruptcy provides some protection of workers' claims. With the adoption of the new Bankruptcy Act and the Act on securing workers' rights in the event of bankruptcy of the employer, which entered into force in September 2015 and earlier changes to the Financial enforcement Act and the introduction of the institute pre-bankruptcy procedure, there have been some changes in this area.

Due to the short period in which the new bankruptcy law was in effect, it is not possible to discern how the new legislation will work in practice. Therefore, this paper theoretically analyses the position of workers in the old and the new Bankruptcy Act, the procedure to ensure workers claims in the event of bankruptcy of the employer and the role of the security of workers claims in the event of bankruptcy of the employer. At the end of the work provides a case study based on a large company.

(30 pages / 0 figures / 0 tables / 29 references / original in Croatian language)

Paper deposited in: Library of Polytechnic of Šibenik

Keywords: bankruptcy, insolvency, workers, employment contract, workers claims

Supervisor: dr.sc. Dragan Zlatović, v. pred.

Paper accepted:

SADRŽAJ

Uvod	
1. Zakonodavni okvir i institucije	3
2.1. Stečajni zakon	3
2.2. Zakon o osiguranju potraživanja radnika u slučaju stečaja poslodavca	5
2.3. Agencija za osiguranje radničkih potraživanja u slučaju stečaja poslodavca	6
2. Osnovno o stečaju	3
3. Prava radnika u starom Stečajnom zakonu	13
3.1. Pokretanje stečaja	13
3.2. Ugovori o radu u stečaju	14
3.3. Potraživanja radnika u stečaju	15
4. Prava radnika u novom Stečajnom zakonu	18
4.1. Pokretanje stečaja	18
4.2. Ugovori o radu u stečaju	21
4.3. Potraživanja radnika u stečaju	22
5. Prava radnika prema Zakonu o potraživanju radnika u slučaju stečaja poslodavca	23
6. Primjer iz prakse – TLM – TPP d.o.o.	25
Zaključak	28
Literatura	30

UVOD

Tema ovog rada su radni odnosi u slučaju stečaja poslodavca. Stečaj je posljednja, finalna pravna opcija koju poduzeće ima, a služi limitiranju štete koja nastaje pri poteškoćama u poslovanju. U razdoblju ekonomske nestabilnosti u kojoj se Republika Hrvatska nalazi, stečaj je procedura u koju je prisiljeno ući sve više poduzeća. Ta brojka će se u dogledno vrijeme i znatno povećati uslijed stupanja na snagu novog Stečajnog zakona, budući da po novim pravilima stečaj prijete čak 19.646 poduzeća, sa ukupno zaposlenih desetak tisuća radnika ¹.

Potraživanja i mogućnost naplate radnika, prema kojima poduzeće ima ugovornu obvezu isplate plaće, čini socijalno osobito složen dio ove problematike. U okolnostima visoke stope nezaposlenosti koja se od 2009. redovito kreće iznad 15.9% ², koja uvjetuje teško pronalaženje novog zaposlenja, naročito za starije radnike te one s nižom stručnom spremom, naplata potraživanja radnika prema poslodavcu u stečaju postaje ne samo pitanje pravne sigurnosti i društvene pravednosti, nego i egzistencije.

Ovaj rad će se stoga fokusirati na specifičan problem radnih odnosa u slučaju stečaja poslodavca. Teme koje će se detaljnije obraditi su zaštita prava radnika u starom i novom Stečajnom zakonu, te Zakonu o osiguranju potraživanja radnika u slučaju stečaja poslodavca. Ključne točke pri ovoj analizi će biti što se događa s ugovorima o radu u slučaju stečaja, uloga stečajnog upravitelja, mogućnost naplate s obzirom na isplatni red potraživanja, te mogućnost osiguranja naplate potraživanja kroz Agenciju za osiguranje radničkih potraživanja.

Radi lakšeg razumijevanja složene tematike, u rad će biti uključen i pregled osnovnih pojmova, kao i pregled pravnog okvira kojim je regulirana osnovna tema ovog rada.

Osobit izazov pri pisanju ovog rada predstavlja praktički potpun izostanak stručne literature u ovom području. Iako je stečaj čest u pravnoj praksi, čini se da su česte promjene

¹ <http://www.poslovni.hr/hrvatska/stecajna-metla-pomest-ce-15000-fantomskih-tvrtki-300977#>

² <http://www.poslovnipuls.com/2015/09/25/rba-analiticari-kraj-turisticke-sezone-donosi-novi-rast-nezaposlenosti/>

zakonodavnog okvira (samo za Stečajni zakon 8 novela u posljednjih 15 godina, te potpuno novi zakon u 2015. godini) odvratile pravne stručnjake od detaljnijeg teoretskog proučavanja. Postupak priključivanja Republike Hrvatske Europskoj Uniji i prilagođavanje radnog zakonodavstva novim pravilima na tržištu, kao i ekonomska kriza koja je prinudila zakonodavca na osobit fokus na određena područja koja se obrađuju su zasigurno pridonijela nedostatku stručne literature. Zbog toga, ovaj rad se primarno oslanja na zakonske tekstove, dokumentaciju nastalu prilikom donošenja novog zakona, te članke u medijima.

Institut blizak stečaju je predstečajna nagodba, no zbog kratkog razdoblja njene problematika tog instituta neće biti obrađivana u ovom radu.

1. ZAKONODAVNI OKVIR I INSTITUCIJE

1.1. STEČAJNI ZAKON

Osnovni dokument kojim je reguliran stečaj jest Stečajni zakon. Prvi put je donesen 1996. godine (NN 33/96) i od tada izmijenjen osam puta (NN 29/99, 129/00, 123/03, 82/06, 116/10, 25/12, 133/12, 45/13 – u daljnjem tekstu stari Stečajni zakon). Prema čl. 1, tim zakonom se reguliraju:

1. uvjeti za otvaranje stečajnoga postupka, stečajni postupak, pravne posljedice njegova otvaranja i provedbe,
2. stečajni plan,
3. osobna uprava dužnika nesposobnoga za plaćanje te
4. uvjeti i učinci oslobađanja dužnika od preostalih obveza.

U prosincu 2014. godine podnesen je prijedlog novog Stečajnog zakona³. Kao glavni razlozi za njegovo donošenje istaknuti su:

- donošenje Preporuke o novom pristupu stečaju i insolventnosti poduzetnika od strane Europske komisije 12. ožujka 2014. godine kojima je utvrdila niz općih načela za nacionalne postupke insolventnosti, sa ciljem odvratanja pažnje od likvidacije te preusmjerenje na poticanje održivih poduzetnika na restrukturiranje u ranoj fazi kako bi se spriječila insolventnost i nastavak poslovanja
- smanjenje troškova postupka
- dugotrajnost stečajnog postupka
- osiguranje od odgovornosti za štetu stečajnog upravitelja
- troškovi parničnih postupaka pokrenutih tijekom procedure stečaja

³ <http://www.sabor.hr/prijedlog-stecajnog-zakona-prvo-citanje-pz-br-777->

Cilj smanjenja troškova i pojednostavljenja postupka bio bi ostvaren na način da bi pismena za koja je propisana objava u vidu javnog priopćenja, ali i sva ostala pismena za koje je propisana objava putem oglasne ploče suda, bila objavljena na internetskoj stranici e-oglasna ploča sudova. Nadalje, stečajnom sucu bilo bi dano ovlaštenje da oslobodi predlagatelja plaćanja predujma za pokriće troškova prethodnoga postupka ako od Financijske agencije dobije potvrdu da su novčana sredstva potrebna za predujam izdvojena na poseban račun.

Kako bi se skratilo trajanje stečajnih postupaka u slučajevima izdvojenog unovčenja predmeta nad kojima postoji zasnovano založno pravo u zasebnom ovršnom postupku, razlučnim vjerovnicima bila bi uskraćena mogućnost pokretanja ovršnog postupka i postupka osiguranja nakon otvaranja stečajnog postupka.

Dugotrajnost stečajnih postupaka smanjila bi se i propisivanjem obveze sudu da u postupku u kojem je stranka stečajni dužnik, uvijek obrati osobitu pažnju na potrebu hitnog rješavanja - postupak pred prvostupanjskim sudom morao bi biti okončan u roku od šest mjeseci od dana otvaranja stečajnog postupka. O žalbi protiv te odluke drugostupanjski sud bio bi također dužan donijeti odluku u roku od šest mjeseci.

Odredbe koje se odnose na obvezu osiguranja stečajnog upravitelja od odgovornosti za štetu, bile bi osnažene novim rješenjem prema kojem se traži obvezno osiguranje od odgovornosti prema odredbama koje se primjenjuju na odvjetnike, dakle, troškovi osiguranja ne bi teretili stečajnu masu već stečajnog dužnika osobno.

Nadalje, s ciljem otklanjanja sumnji o izboru stečajnih upravitelja i njihovoj povezanosti sa sucima trgovačkih sudova, predviđeno je da se oni biraju metodom slučajnog odabira kroz sustav e-Spisa. Radi jačanja transparentnosti stečajnih postupaka objavljen bi bio popis svih stečajnih upravitelja, postupaka u kojima su sudjelovali, način njihovog izbora i drugih podataka iz kojih bi bili razvidni podaci o njihovom radu i eventualnoj povezanosti sa stečajnim sucima.

Podnošenje tužbe od strane stečajnog upravitelja koje ima za cilj pobijanje pravnih radnji stečajnog dužnika, bilo bi dopušteno samo ako su prethodno osigurana sredstva za pokriće predvidivih troškova parničnog postupka.

Posljednjom reformom ovršnog zakonodavstva predviđeno je da prodaja nekretnina u ovršnom postupku ubuduće bude povjerena Financijskoj agenciji. Prateći to rješenje, a zbog razloga ekonomičnosti, isto bi bilo uvedeno i u stečajnom postupku.

S ciljem iznalaženja rješenja za problem unošenja naknadno pronađene imovine stečajnog dužnika u stečajnu masu iz razloga što stečajna masa bivšeg stečajnog dužnika koji je prestao postojati kao pravni subjekt i koja nastupa kao stranka u različitim sudskim postupcima, nema određen i dodijeljen osobni identifikacijski broj, omogućilo bi se stečajnom sucu da nakon pravomoćnosti rješenja o zaključenju stečajnog postupka, od Ministarstva financija zatraži određivanje i dodjeljivanje osobnog identifikacijskog broja stečajnoj masi.

Prema ministru pravosuđa Republike Hrvatske, na troškove stečajnog postupka odlazi i do 70% imovine tvrtke u stečaju⁴.

Novi Stečajni Zakon (NN 71/15) je donesen na 17. sjednici 12. lipnja 2015. (74 glasa "za", 12 "protiv", 6 "suzdržanih")⁵. Na snagu je stupio 01. rujna 2015. godine.

1.2. ZAKON O OSIGURANJU POTRAŽIVANJA RADNIKA U SLUČAJU STEČAJA POSLODAVCA

Zakon o osiguranju potraživanja radnika u slučaju stečaja poslodavca (u daljnjem tekstu – Zakon o osiguranju potraživanja) prvi je put stupio na snagu 2008 godine (NN 86/08) i dva puta je izmijenjen (NN 80/13 i 82/15). Posljednja izmjena je stupila na snagu 01. rujna 2015. godine, na isti dan kad i novi Stečajni zakon. U ovom zakonu se utvrđuju pravna pravila o zaštiti materijalnih prava iz radnih odnosa radnika u slučaju stečaja poslodavca i u slučaju blokade računa poslodavca zbog nemogućnosti prisilne naplate neisplaćene plaće odnosno naknade plaće, vrste i opseg zaštićenih prava. Njime se osniva Agencija za osiguranje radničkih potraživanja u slučaju stečaja poslodavca (u daljnjem tekstu – Agencija).

⁴ <http://www.index.hr/vijesti/clanak/miljenic-priznao-hrvatska-je-na-samom-dnu-po-ucinkovitosti-stecaja-stizu-promjene/839264.aspx>

⁵ <http://www.sabor.hr/konacni-prijedlog-stecajnog-zakona-drugo-citanje-p>

1.3. AGENCIJA ZA OSIGURANJE RADNIČKIH POTRAŽIVANJA U SLUČAJU STEČAJA POSLODAVCA

Agencija je javna ustanova i kao prvostupanjsko javnopravno tijelo provodi postupke osiguranja potraživanja radnika u slučaju stečaja poslodavca, i u slučaju blokade računa poslodavca.⁶

U slučaju stečaja poslodavca Agencija:

- osigurava i na teret državnog proračuna vrši isplatu dijela stečajnih potraživanja iz radnog odnosa, na društveno prihvatljivoj razini,
- preuzima procesna prava u stečajnom postupku u visini isplaćenih potraživanja, radi povrata sredstava u državni proračun,
- predstavlja instituciju za razmjenu informacija i aktivnosti s nadležnim garancijskim institucijama država članica Europske unije u slučajevima poslovnih aktivnosti na području dvije ili više država članica.

U slučaju blokade računa poslodavca Agencija:

- osigurava i na teret državnog proračuna vrši isplatu dijela neisplaćenih plaća i naknada plaća,
- preuzima procesna prava u ovršnom postupku u visini isplaćenih potraživanja, radi povrata sredstava u državni proračun.

Ustroj, ovlasti, odgovornosti i druga pitanja od značenja za rad Agencije uređeni su Statutom Agencije za osiguranje radničkih potraživanja u slučaju stečaja poslodavca (Narodne novine br. 50/2009.).

Tijela Agencije su Upravno vijeće i ravnatelj, s nadležnostima utvrđenim zakonom i Statutom Agencije.

⁶ <http://www.aorps.hr/o-agenciji/>

U okvirima Zakona, Agencija:

- rješava u prvom stupnju o materijalnim pravima radnika u slučaju stečaja poslodavca i obavlja uplate na temelju donesenih rješenja na namjenski račun stečajnog dužnika, isključivo u svrhu isplate potraživanja radnika;
- rješava u prvom stupnju o pravima radnika u slučaju blokade računa poslodavca zbog neisplate plaće i naknade plaće i obavlja uplate na temelju donesenih rješenja na račun radnika;
- osigurava zakonitost u postupku ostvarivanja prava radnika;
- pruža stručnu pomoć radnicima pri ostvarivanju prava utvrđenih Zakonom;
- usmjerava i upravlja sredstvima osiguranim za namjenu utvrđenu Zakonom;
- ostvaruje procesna prava stečajnog vjerovnika u stečajnom postupku za potraživanja koja je isplatila;
- razmjenjuje relevantne informacije s nadležnim tijelima ili jamstvenim institucijama drugih zemalja u slučajevima poslovnih aktivnosti na području dvije ili više država Europskoga gospodarskog prostora;
- ostvaruje regresna prava za isplaćena potraživanja radnicima u slučajevima stečaja stranog poslodavca;
- ostvaruje prava ovrhovoditelja u ovršnom postupku, u visini isplaćenih sredstava;
- obavlja i druge poslove utvrđene zakonom, Statutom i aktima Agencije.

U provedbi Zakona Agencija ima javne ovlasti.

2. OSNOVNO O STEČAJU

Ovaj kratki prikaz je vrlo uopćena informacija o osnovama stečajnog postupka.

1) POJAM:

Stečaj je sudski postupak, skupnog namirenja vjerovnika, unovčenjem imovine stečajnog dužnika i podjelom prikupljenih sredstava vjerovnicima. Tijekom stečaja moguće je provesti i stečajni plan radi održavanja djelatnosti stečajnog dužnika.

Stečajni postupak u skladu sa Stečajnim zakonom provode trgovački sudovi. Stečajni postupak se provodi nad trgovačkim društvima ili imovinom obrtnika i trgovca pojedinca.

Vjerovnici u stečajnom postupku su pravne i fizičke osobe koje imaju potraživanje prema stečajnom dužniku (vrste vjerovnika: stečajni, razlučni i izlučni vjerovnici).⁷

2) STEČAJNI RAZLOZI:

Stečajni razlozi su određeni su člankom 4. Stečajnog zakona. Općenito govoreći dva su osnovna stečajna razloga:

1. Nesposobnost za plaćanje – trajnija nemogućnost ispunjavanja dospjelih novčanih obveza (duže od 60 dana)
2. Prezaduženost – imovina dužnika ne pokriva postojeće obveze (pasiva veća od aktive)⁸

3) TIJELA STEČAJNOG POSTUPKA

1. Stečajni sudac - odlučuje o otvaranju i zaključenju stečaja, imenuje stečajnog upravitelja, daje mu upute i nadzire njegov rad

2. Stečajni upravitelj

- fizička osoba (VSS i položeni stručni ispit za st. upravitelja, uvršten-a na listu stečajnih

⁷ <http://www.sudacka-mreza.hr/web-stecaj.aspx?G1=&G2=osnovno-ste%C4%8Daj>

⁸ Ibid

upravitelja) koju u skladu sa zakonom imenuje stečajni sudac

- provodi stečajni postupak pod nadzorom suca i vjerovnika
- otvaranjem stečaja na stečajnog upravitelja prelaze prava tijela stečajnog dužnika (npr. uprave - direktora)

3. Skupština vjerovnika

- osniva odbor vjerovnika, može imenovati novog stečajnog upravitelja, odlučuje o nastavku poslovanja i načinu unovčenja imovine, poslovnom planu
- glasuje o izvješćima i završnom računu stečajnog upravitelja
- glasovanje prema iznosu tražbina (potraživanja vjerovnika)

4. Odbor vjerovnika

- čine predstavnici vjerovnika
- ima pretežito savjetodavni karakter
- nadzire rad stečajnog upravitelja⁹

4) TIJEK STEČAJNOG POSTUPKA

1. Prijedlog za otvaranje st. postupka

- trgovačkom sudu mogu podnijeti vjerovnici ili sam stečajni dužnik (u slučaju nastanka stečajnog razloga uprava je sama dužna predložiti stečaj)
- vjerovnici koji mogu podnijeti prijedlog za stečaj su i radnici stečajnog dužnika koji imaju nenamireno potraživanje (plaće, otpremnine ili sl.)

2. Prethodni postupak

- utvrđivanje financijskog stanja stečajnog dužnika
- postojanje stečajnog razloga

3. Odlučivanje - stečajni sudac donosi rješenje o otvaranju stečajnog postupka ili se prijedlog odbija odnosno odbacuje

4. Otvaranje i provođenje stečajnog postupka

- prava tijela stečajnog dužnika prelaze na stečajnog upravitelja

⁹ Ibid

- moguć nastavak ili obustava poslovanja stečajnog dužnika
- stečaj je opravdani razlog za otkaz ugovora o radu radnicima stečajnog dužnika
- vjerovnici prijavljuju svoja potraživanja čija se osnovanost ispituje, zatim slijedi unovčenje imovine (ili stečajni plan – "preustroj")
- dioba - isplata vjerovnika u odgovarajućem postotku prema različitim isplatnim redovima

5. Zaključenje postupka - brisanje iz registra - trgovačko društvo/obrt više ne postoje¹⁰

5) PRIJAVA POTRAŽIVANJA - PREPOSTAVKA NAPLATE

- Da bi svoje potraživanje naplatili od stečajnog dužnika potrebno je podnijeti prijavu (s dokazima - dokumentacijom) stečajnom upravitelju i to načelno u roku od 15 - 30 dana od objave rješenja o otvaranju stečajnog postupka u Narodnim Novinama (vidjeti čl. 96., 173.-182. SZ-a).
- Bez pravovremene prijave nema namirenja, neovisno o nespornosti postojanja duga
- Prema noveli stečajnog zakona iz 2003.g. prvo se namiruje dio tražbina zaposlenika (dio plaća, otpremnina i sl.) i potraživanja države po osnovi plaća (zdravstveno i mirovinsko osiguranje), a tek nakon toga iz preostalih sredstva svi ostali vjerovnici (npr. dobavljači - trgovačka društva; u praksi često tek u manjem postotku od priznatog potraživanja ;vidjeti čl. 71. i sl. SZ-a).
- Prema noveli Stečajnog zakona iz 2006.g. (NN 82/06) koji se primjenjuje od XII. 2006. prvo se kao tražbine prvog višeg isplatnog reda namiruju tražbine radnika i prijašnjih radnika nastale do dana otvaranja tečajnog postupka u bruto iznosu, te otpremnine i naknade štete zbog ozljede na radu ili profesionalne bolesti.
- U tražbine drugog višeg isplatnog reda (čl. 71. st.2. SZ) ulaze sve ostale tražbine (npr. dobavljači...) osim tražbina nižeg isplatnog reda (npr. kamate na tražbine od dana otvaranja tečajnog postupka - vidi čl. 72. SZ).¹¹

6) STEČAJNI PLAN ("preustroj")

- Odredbe o stečajnom planu sadržane su u člancima 213. - 265. Stečajnog zakona
- Postupak u okviru stečaja koji se radi trajnog nastavka poslovanja stečajnog dužnika s dobiti

¹⁰ Ibid

¹¹ Ibid

može provesti restrukturiranjem, pripojenjem dužnika drugoj pravnoj osobi ili na drugi zakonom predviđen način.

- Načelno, vjerovnici odgađaju svoje namirenje da bi se nakon toga namirili u većem postotku nego prilikom tzv. "klasičnog stečaja" na način da potraživanja pretvaraju u udjele, kredit ili slično.
- O prihvaćanju preustroja odlučuju vjerovnici glasovanjem, a stečajni sudac rješenjem potvrđuje ili uskraćuje potvrdu stečajnog plana.¹²

Dodatno, članak 2. Zakona o osiguranju potraživanja radnika u slučaju stečaja poslodavca (NN 86/08, 80/13, 82/15) daje nekoliko dodatnih definicija bitnih za razumijevanje ove materije:

- *poslodavac u stečaju* je fizička ili pravna osoba sukladno općem propisu o radu nad kojom je otvoren stečaj prema posebnim propisima koji uređuju stečajni postupak;

- *poslodavac kojem je blokiran račun* je fizička ili pravna osoba sukladno općem propisu o radu kojemu su temeljem evidentirane i neizvršene osnove za plaćanje iz ovoga Zakona blokirani svi računi i zabranjeno raspolaganje oročenim novčanim sredstvima prema posebnom propisu zbog nemogućnosti izvršenja zahtjeva za prisilnu naplatu neisplaćene plaće odnosno naknade plaće koja radniku pripada za prethodni mjesec;

- *plaća odnosno naknada plaće* je ukupan primitak koji sadrži iznose doprinosa iz osnovice, iznose poreza i prireza porezu na dohodak i neto iznos za isplatu, a koji je poslodavac ili druga osoba umjesto poslodavca dužna isplatiti radniku po osnovi radnog odnosa u visini, za razdoblje i pod uvjetima utvrđenim kolektivnim ugovorom, pravilnikom o radu, ugovorom o radu odnosno posebnim propisom;

- *radnik* je fizička osoba sukladno općem propisu o radu koja je u vrijeme otvaranja stečajnog postupka u radnom odnosu kod poslodavca, kao i osoba kojoj je radni odnos kod poslodavca prestao unutar zaštićenog razdoblja;

¹² Ibid

- *zaštićeno razdoblje* je razdoblje za koje se provodi zaštita i osiguranje prava u slučaju stečaja poslodavca, a predstavlja razdoblje posljednja tri mjeseca prije otvaranja stečaja, odnosno posljednja tri mjeseca prije prestanka radnog odnosa ukoliko je isti prestao unutar tri mjeseca prije otvaranja stečaja;

- *minimalna plaća* je mjesečni iznos bruto plaće koji radniku pripada za rad u punom radnom vremenu sukladno posebnom propisu.

Nadalje, susretat ćemo se i s pojmovima izlučnih i razlučnih vjerovnika.

Izlučni vjerovnici su osobe koje temeljem nekog stvarnoga ili osobnoga prava mogu dokazati da neki predmet ne spada u stečajnu masu¹³.

Razlučni vjerovnici su vjerovnici koji imaju pravo na odvojeno namirenje svojih tražbina iz određenih dijelova stečajne mase¹⁴.

¹³ <http://www.iusinfo.hr/DailyContent/Topical.aspx?id=21144>

¹⁴ Ibid

3. PRAVA RADNIKA U STAROM STEČAJNOM ZAKONU

3.1. POKRETANJE STEČAJA

Prema starom Stečajnom zakonu, tri su razloga za otvaranje stečaja, nelikvidnost, nesposobnost za plaćanje i prezaduženost (čl. 4. starog Stečajnog zakona). Smatrat će se da je dužnik nelikvidan ako više od 60 dana kasni u ispunjenju jedne ili više novčanih obveza čiji iznos prelazi 20% od iznosa njegovih obveza objavljenih u godišnjem izvješću za proteklu financijsku godinu ili ako više od 30 dana kasni s isplatom plaće u visini ugovorene plaće te plaćanjem pripadajućih poreza i doprinosa koje je dužan obračunati i uplatiti zajedno s plaćom.

Na ovaj način, definirajući neisplatu plaća kao razlog za otvaranje stečaja, zakonodavac pridodaje visoku važnost zaštiti prava radnika na plaću, te potiče vlasnika poduzeća na redovitu isplatu plaća, dajući kraći rok za rješavanje te obveze od 30 dana nego što je to u slučaju ostalih novčanih obveza, kad rok iznosi 60 dana. Posljedice neisplaćivanja plaće i posljedično otvaranje stečaja u ovom slučaju mogu biti, ovisno o situaciji, iznimno nepoželjne za vlasnika poduzeća tako da ga zakon na ovaj način prisiljava da isplati plaća da visok prioritet kako bi izbjegao proceduru stečaja.

Prema čl. 39. st. 1. starog Stečajnog zakona stečajni postupak se pokreće prijedlogom vjerovnika ili dužnika, što uključuje i radnike. Prema čl. 39.a st. 3. istog zakona radnici kao i raniji radnici dužnika koji kao vjerovnici predlažu pokretanje stečajnog postupka radi namirenja dospjelih tražbina po osnovi rada nisu dužni uplatiti dodatnu pristojbu pri podnošenju prijedloga prema čl. 39.a st. 1. od 10.000,00kn kao što to moraju učiniti ostali vjerovnici. Ovdje uočavamo kako zakon na ovaj način radnicima olakšava pokretanje stečaja te im omogućuje da bez posebne naknade pokrenu postupak stečaja preko kojeg mogu naplatiti svoja potraživanja.

3.2. UGOVORI O RADU U STEČAJU

Čl. 120. starog Stečajnog zakona se bavi ugovorima o radu u slučaju stečaja. Prema st. 1. navedenog članka, otvaranjem stečajnoga postupka ugovori o radu ili službi sklopljeni s dužnikom kao poslodavcem ne prestaju.

Međutim, čl. 2. na govori da je otvaranje stečajnoga postupka je poseban opravdani razlog za otkaz ugovora o radu, dok je u čl. 3. propisano da ovlasti otkazati ugovor o radu bez obzira na dogovoreno trajanje ugovora ili dogovoreno isključenje prava na redoviti otkaz te bez obzira na zakonske ili ugovorene odredbe o zaštiti radnika. Otkazni rok iznosi mjesec dana, ako zakonom nije predviđen kraći rok.

Ako otkaz izjavi stečajni upravitelj, druga strana može kao stečajni vjerovnik zahtijevati naknadu štete zbog prijevremenoga prestanka radnoga odnosa, a ako smatra da otkaz njegova radnoga odnosa nije pravno valjan, može tražiti zaštitu svojih prava u skladu s odredbama Zakona o radu.

Prema čl. 120. st. 5. starog Stečajnog zakona stečajni upravitelj može, na temelju odobrenja stečajnoga suca, sklopiti nove ugovore o radu na određeno vrijeme radi dovršenja započetih poslova i otklanjanja moguće štete. Plaće i ostala primanja iz radnog odnosa na koja je pravo nastalo nakon otvaranja stečajnoga postupka namiruju se kao obveze stečajne mase.

Analizirajući ove članke, možemo primijetiti da stečajni upravitelj ima potpunu slobodu da otkáže ugovore o radu temeljem starog Stečajnog zakona koji mu u ovom slučaju daje mogućnost da zanemari odredbe Zakona o radu te eventualne ugovorne odredbe o zaštiti prava radnika poput kolektivnog ugovora, kojima je procedura otkaza drugačije regulirana. Ovakva sloboda i fleksibilnost koju stečajni upravitelj ima prilikom uručivanja otkaza ugovora o radu kao i prilikom zapošljavanja nije poznata u drugim pravnim područjima te zaista predstavlja jedinstvenu primjenu liberalnog radnog zakonodavstva, što se može opravdati urgentnošću situacije poduzeća koje se nalazi u stečaju. Ove zakonske odredbe pružaju mogućnost da u kratkom roku stečajni upravitelj riješi problem viška radnika bez opterećenosti inače dosta rigidnim radnim zakonodavstvom u Republici Hrvatskoj. Štoviše, ima i mogućnost potpuno promijeniti zaposlene u poduzeću i na taj način, pametnim kadrovanjem, promijeniti sudbinu poduzeća u stečaju.

No, s druge strane, moramo ustvrditi da je zaštita radnika i njihovih ugovora u radu u proceduri stečaja veoma slaba. Činjenica je da stečajni upravitelj u pogledu otkazivanja ugovora u radu nema nikakav organ koji bi mogao preispitati njegovu odluku, zbog čega stečajni upravitelj mora biti osobito pažljiv pri donošenju ovakve odluke. Iako radnici imaju pravo na sudsku zaštitu u slučaju moguće pravne valjanosti otkaza ugovora o radu, sama činjenica da je poduzeće u proceduri stečaja čini mogućnost ostvarivanja takve zaštite teško mogućom.

Što se tiče radnika koji tijekom procedure stečaja sklope ugovor o radu na određeno vrijeme, njihova zaštita je također upitna zbog toga što se njihova potraživanja namiruju iz stečajne mase, što nije garancija da će za svoj rad biti i plaćeni. Više o tome ćemo govoriti u slijedećem potpoglavlju.

3.3. POTRAŽIVANJA RADNIKA U STEČAJU

U stečajnom postupku, ukoliko poduzeće radniku duguje neisplaćene plaće, radnik nastupa kao vjerovnik. Stečajni vjerovnici se prema svojim tražbinama razvrstavaju u isplatne redove. Prema čl. 71. st. 1. starog Stečajnog zakona u tražbine prvog višeg isplatnog reda ulaze tražbine radnika i prijašnjih radnika stečajnog dužnika nastale do dana otvaranja stečajnog postupka iz radnog odnosa u bruto iznosu, otpremnine do iznosa propisanog zakonom odnosno kolektivnim ugovorom i tražbine po osnovi naknade štete pretrpljene zbog ozljede na radu ili profesionalne bolesti.

Načelno, ova odredba daje prioritet radničkim potraživanjima nad svim drugim potraživanjima iz stečajne mase. No, da bismo ispravno procijenili kolika je mogućnost da radnik uistinu i naplati svoje potraživanje, moramo se pozabaviti pojmovima izlučnih i razlučnih vjerovnika, te troškovima stečajnog postupka.

Prema čl. 79. starog Stečajnog zakona izlučni vjerovnik je osoba koja na temelju kojega svoga stvarnoga ili osobnoga prava može dokazati da neki predmet ne spada u stečajnu masu, te ona nije stečajni vjerovnik. Njeno će se pravo na izdvajanje predmeta utvrđivati prema pravilima koja važe za ostvarivanje tih prava izvan stečajnoga postupka. Stečajni postupak ne tiče se

izlučnog vjerovnika; izlučni vjerovnik ostvaruje svoja prava kao da stečaj nije niti otvoren (Odluka Visokog trgovačkog suda, Pž 3366/08-3 od 27. svibnja 2008.)¹⁵.

Uz izlučne, druga vrsta prioriternih vjerovnika koji nastupaju prije radnika u naplati svojih potraživanja su razlučni vjerovnici, definirani u čl. 81. starog Stečajnog zakona kao vjerovnici koji imaju založno pravo ili pravo na namirenje na kojoj stvari ili pravu koji su upisani u javnoj knjizi (zemljišnoj knjizi, upisniku brodova, zrakoplova, intelektualnog vlasništva i sl.), u čl. 81.a kao vjerovnici čija prava proizlaze iz sudskog ili javnobilježničkog osiguranja tražbine prijenosom vlasništva stvari ili prijenosom prava, a u čl. 82. i vjerovnici koji na nekom predmetu iz stečajne mase imaju kakvo založno pravo koje nije upisano u javnu knjigu, što uključuje:

1. vjerovnike kojima je dužnik radi osiguranja njihove tražbine predao neku pokretnu stvar ili prenio neko pravo,
2. vjerovnike koji imaju pravo zadržanja nekoga predmeta, jer su nešto upotrijebili u korist toga predmeta, u mjeri u kojoj njihova tražbina po toj osnovi ne prelazi još postojeću korist,
3. vjerovnike koji pravo zadržanja imaju na temelju zakona,
4. Republika Hrvatska, jedinice lokalne samouprave i uprave te druge javne pravne osobe, ako predmet za koji postoji obveza plaćanja carine ili poreza po zakonu služi osiguranju javnih davanja.

Razlučno pravo ovlašćuje vjerovnika u stečajnom postupku na odvojeno i prioriterno namirenje njegove tražbine osigurane tim pravom. Primjerice, ako netko ima založno pravo na nekretnini koja se nalazi u stečajnoj masi dužnika, može se namiriti iz vrijednosti te stvari ili prava odvojeno i neovisno o namirenju vjerovnika čije tražbine nisu osigurane i u pravilu neovisno o tijeku stečajnoga postupka¹⁶.

I izlučni i razlučni vjerovnici se naplaćuju izravno, te njihove tražbine ne ulaze u stečajnu masu iz koje se naplaćuju potraživanja radnika.

¹⁵ <http://www.iusinfo.hr/DailyContent/Topical.aspx?id=21144#>

¹⁶ <http://www.iusinfo.hr/DailyContent/Topical.aspx?id=21144#>

Nadalje, stari Stečajni zakon u čl. 85. st. 1. propisuje da se iz stečajne mase najprije namiruju troškovi stečajnoga postupka i ostale obveze stečajne mase. Prema čl. 86., u troškove stečajnog postupka spadaju:

1. sudski troškovi stečajnoga postupka,
2. tražbine neisplaćenih plaća radnika u bruto iznosu utvrđene u stečajnom postupku, koje su veće od tri neisplaćene plaće koje radnik ostvaruje prema članku 3. stavku 1. točki 1. Zakona o osiguranju potraživanja radnika u slučaju stečaja poslodavca (»Narodne novine«, br. 86/08.), a najviše do iznosa tri neisplaćene minimalne plaće u Republici Hrvatskoj. Odredbe ove točke ne primjenjuju se na osobe koje su bile ovlaštene voditi poslove društva posljednja tri mjeseca prije otvaranja stečajnog postupka,
3. nagrade i izdaci privremenoga stečajnoga upravitelja, stečajnoga upravitelja i članova odbora vjerovnika,
4. drugi troškovi za koje je ovim ili drugim zakonom određeno da će se namirivati kao troškovi stečajnoga postupka.

Shodno tome, iako su potraživanja radnika u prvom višem isplatnom redu, prioritet u naplati svojih potraživanja imaju izlučni i razlučni vjerovnici, troškovi sudskog postupka te potraživanja stečajnog upravitelja i odbora vjerovnika. Ako je stečaj otvoren prekasno, kad je poduzeće već previše zaduženo na način koji stvara izlučne i razlučne vjerovnike s velikim potraživanjima, ili u drugim slučajevima kad je njegova imovina premalena za naplatu svih navedenih prioriternih vjerovnika, izvjesno je da radnici neće uspjeti naplatiti sva ili čak i dio svojih potraživanja.

4. PRAVA RADNIKA U NOVOM STEČAJNOM ZAKONU

4.1. POKRETANJE STEČAJA

Prema čl. 5 Stečajnog zakona, stečajni razlozi su nesposobnost za plaćanje i prezaduženost.

Prema čl. 6. st. 2. Stečajnog zakona smatrat će se da je dužnik nesposoban za plaćanje:

– ako u Očevidniku redoslijeda osnova za plaćanje koji vodi Financijska agencija ima jednu ili više evidentiranih neizvršenih osnova za plaćanje u razdoblju dužem od 60 dana koje je trebalo, na temelju valjanih osnova za plaćanje, bez daljnjeg pristanka dužnika naplatiti s bilo kojeg od njegovih računa

– ako nije isplatio tri uzastopne plaće koje radniku pripadaju prema ugovoru o radu, pravilniku o radu, kolektivnom ugovoru ili posebnom propisu odnosno prema drugom aktu kojim se uređuju obveze poslodavca prema radniku.

Postojanje okolnosti o neisplati tri uzastopne plaće dokazuje se obračunom neisplaćene plaće koji je sastavljen u skladu s propisima. Uz obračun podnositelj prijedloga dužan je dostaviti potvrdu Ministarstva financija – Porezne uprave kojom se potvrđuje da je dostavljeni obračun o neisplati plaće sastavljen u skladu s propisima.

Prema čl. 110. Stečajnog zakona po Financijska agencija je dužna podnijeti prijedlog za otvaranje stečajnoga postupka ako pravna osoba u Očevidniku redoslijeda osnova za plaćanje ima evidentirane neizvršene osnove za plaćanje u neprekinutom razdoblju od 120 dana, u roku od osam dana od isteka toga razdoblja.

Prijedlog za otvaranje stečajnoga postupka dužni su bez odgode, a najkasnije 21 dan od dana nastanka stečajnoga razloga podnijeti:

- osoba ovlaštena za zastupanje dužnika po zakonu
- član upravnoga odbora dioničkoga društva
- likvidator
- član nadzornoga odbora dužnika, ako nema osoba ovlaštenih za zastupanje dužnika po zakonu, ako joj je moglo biti poznato postojanje stečajnoga razloga i nepostojanje osoba ovlaštenih za zastupanje po zakonu

– član društva s ograničenom odgovornošću ako dužnik nema nadzorni odbor, a nema osoba ovlaštenih za zastupanje dužnika po zakonu, ako joj je moglo biti poznato postojanje stečajnoga razloga i nepostojanje osoba ovlaštenih za zastupanje po zakonu.

Navedene osobe osobno odgovaraju vjerovnicima za štetu koju su im prouzročili propustom svoje dužnosti utvrđene tom odredbom.

Iz ovih je odredbi razvidno da će FINA po službenoj dužnosti pokrenuti stečaj po ispunjenju zakonskih pretpostavki, a da uprava i ostale označene osobe u poduzeću pod prijetnjom osobne odgovornosti moraju pokrenuti stečajni postupak u slučaju nastanka stečajnog razloga, što uključuje i uvjet neisplate tri uzastopne plaće radnika.

Ove odredbe garantiraju pokretanje stečaja uslijed neisplate plaća radnicima, i to redom – prvo je uprava dužna pokrenuti postupak, a ako se to ne dogodi, FINA je dužna pokrenuti postupak. Mogućnost otvaranja stečaja podnošenjem prijedloga za otvaranje stečajnog postupka od strane vjerovnika, dakle i radnika, je ostavljena kao korektivna mjera ako iz nekog razloga prethodno navedeni subjekti ne ispune svoje obveze.

Sa pogleda prava radnika za pokretanje procedure stečaja, iz ovih odredbi vidljivo je da novo zakonsko rješenje daje veću fleksibilnost poduzeću zahvaljujući produljenju rokova za neisplatu plaću sa 30 dana od neisplate dospjele plaće na isplatu tri uzastopne plaće, što znači da se stečaj može otvoriti tek nakon 90 dana od neisplate prve dospjele plaće. Na ovakvo rješenje zakonodavac se nije odlučio kako bi smanjio prava radnika na pokretanje stečaja u slučaju neisplate plaća, već upravo suprotno – dajući poslodavcu dulji rok da ispuni svoje obveze, daje se i veća mogućnost poduzeću da okrene negativne novčane tokove i da se na taj način sačuva radno mjesto. Iz ovakvog rješenja proizlaze dva pitanja:

1. Kako radnik može naplatiti svoja potraživanja u slučaju kad nije primio plaću, ali nije se još ispunio uvjet od tri uzastopne neisplate?
2. Što ako poslodavac isplaćuje plaće intervalno, to jest, isplaćuje svaku treću kako ne bi ispunio uvjet od neisplate tri uzastopne plaće?

Odgovor na prvo pitanje leži u Ovršnom zakonu (NN 112/12, 25/13, 93/14 – u daljnjem tekstu Ovršni zakon), koji daje radnicima pravo da izravno, preko zahtjeva Financijskoj agenciji, naplate svoja potraživanja. Međutim, to nije moguće ukoliko je poduzeće u procesu predstečajna nagodbe, stečajnom procesu ili je račun na neki drugi način blokiran. Drugi

potencijalni razlog za nepodnošenje ovršnog prijedloga je ekonomske prirode. Ovrha na računu poslodavca može učiniti poslodavca nelikvidnim za plaćanje drugih obveza, što može, ovisno o veličini poduzeća i broju radnika koji nastupaju kao vjerovnici, onemogućiti tržišno poslovanje poduzeća, spriječiti njegov oporavak i povratak u likvidnost i time utjecati na gubitak radnog mjesta. U takvim slučajevima, stvar je dogovora radnika i poslodavca koji mora uvjeriti radnika da ne iskoristi svoje pravo na naplatu potraživanja za plaću putem ovrhe, kako bi omogućio poduzeću da se oporavi te ponovno postane likvidno.

Drugo pitanje postavlja jednu zanimljivu pravnu dilemu – ako poslodavac isplaćuje plaće intervalno, na primjer dva mjeseca ne isplati plaću, pa ju jedan mjesec isplati, pa opet dva mjeseca ne isplati, pa jedan mjesec isplati, do koje mjere može izbjegavati stvaranje uvjeta za pokretanje stečaja? Na ovaj način poduzeće može, ovisno o raspoloživim sredstvima, vječno izbjegavati uvjet za pokretanje stečaja uslijed neisplate plaća tri mjeseca uzastopce. Stečajni zakon ne ostavlja druge mogućnosti za pokretanje stečaja uslijed neisplate plaća. Nažalost, u ovom trenutku ne raspolažemo adekvatnom pravnom praksom kako bi dobili odgovor na ovo pitanje, no u šestom poglavlju ćemo analizirati jedan primjer iz prakse na kojem ćemo vidjeti da se ovakve situacije nažalost događaju.

Stečajni zakon predviđa dvije mogućnosti pokretanja stečaja – po prijedlogu vjerovnika ili dužnika (čl. 109 Stečajnog zakona) te po službenoj dužnosti (čl. 110 Stečajnog zakona). Pokretanje stečajnog postupka po službenoj dužnosti nova je odredba u Stečajnom zakonu i u velikoj mjeri utječe na vjerojatnost da se pristupi stečajnoj proceduri. Procjenjuje se da će do kraja 2015. godine čak 19.646 poduzeća, sa 19.18 milijardi kuna duga te oko 10.139 zaposlenih krenuti u stečajni postupak po službenoj dužnosti putem FINA-e, uslijed blokade njihovih računa koja je dulja od 120 dana¹⁷

Prema čl. 109. st. 2. Stečajnog zakona, vjerovnik je ovlašten podnijeti prijedlog za otvaranje stečajnoga postupka ako učini vjerojatnim postojanje svoje tražbine i stečajnoga razloga. Smatrat će se da je vjerovnik učinio vjerojatnim postojanje svoje tražbine ako njezino postojanje temelji na ovršnoj ispravi ili nepravomoćnoj sudskoj ili upravnoj odluci. Ovaj članak nam pokazuje da je ovrha na plaću ili nepravomoćna sudska ili upravna odluka uvjet

¹⁷ <http://www.jutarnji.hr/danas-stupa-na-snagu-novi-stecajni-zakon-u-likvidaciju-ide-20-000-poduzeca--bez-posla-ostaje-10-000-radnika/1408197/>

kako bi potraživanje radnika bila osnova za pokretanje stečajnog postupka. S obzirom na žurnost i jednostavnost ovršnog postupka u novom Ovršnom zakonu, može se očekivati da ova odredba nije velika pravna prepreka prijedlogu za otvaranje stečaja. Radnici su, kao i u prethodnom zakonu, oslobođeni uplate troškova za predujam za namirenje troškova stečajnoga postupka, koji može iznositi najviše 20.000,00 kn prema nalogu suda kojem se podnosi prijedlog za postupak stečaja, što radniku olakšava pokretanje stečaja.

S druge strane, ukoliko nastane obveza pokretanja stečaja po službenoj dužnosti prema uvjetima u čl. 110 Stečajnog zakona, stečaj se najčešće ne može izbjeći pošto su propisane kazne za propuštanje djelovanja po službenoj dužnosti.

4.2. UGOVORI O RADU U STEČAJU

Odredbe Stečajnog zakona u odnosu na ugovore u radu se nisu znatno mijenjale pri donošenju novog zakona. U odnosu na staru odredbu, možemo uočiti dvije manje izmjene.

U čl. 191. st. 3. Stečajnog zakona izbrisana je odredba prema kojoj radnik može kao stečajni vjerovnik zahtijevati naknadu štete zbog prijevremenoga prestanka radnoga odnosa ako otkaz izjavi stečajni upravitelj, iako prema st. 4. istog članka i dalje može tražiti zaštitu svojih prava u skladu s odredbama Zakona o radu ukoliko smatra da otkaz njegova radnoga odnosa nije pravno valjan.

Nadalje, iako je mogućnost sklapanja ugovora o radu na ograničeno vrijeme uz odobrenje suda postojalo i ranije, dodana je odredba prema kojoj se to pravo može konzumirati bez ograničenja koji su za ugovor o radu na određeno vrijeme propisani općim propisom o radu. Ova odredba je dodana u ovaj zakon kako bi se uskladila sa reformom Zakona o radu iz 2014. godine.

4.3. POTRAŽIVANJA RADNIKA U STEČAJU

U ovom dijelu, koji se u Stečajnom zakonu nalazi u glavi 5., nije bilo promjena u odnosu na potraživanja radnika. Čl. 138. Stečajnog zakona, kojim se reguliraju tražbine radnika kao tražbine prvog višeg isplatnog reda, ostao je nepromijenjen u odnosu na stari Stečajni zakon. Time su potraživanja radnika ostala na najvišem isplatnom redu iz stečajne mase.

Međutim, novo/staro zakonsko rješenje i dalje nije ništa promijenilo u odnosu na prioritetne isplate koje se naplaćuju izvan stečajne mase i mogu u velikoj mjeri utjecati na mogućnost naplate potraživanja radnika, kao što je razjašnjeno u potpoglavlju 3.3.

5. PRAVA RADNIKA PREMA ZAKONU O POTRAŽIVANJU RADNIKA U SLUČAJU STEČAJA POSLODAVCA

Zakon o osiguranju potraživanja je iznimno bitan dio zakonodavstva o stečaju kojim se osigurava egzistencija radnika u proceduri stečaja, koja je značajno ugrožena tijekom te procedure i prije, naročito ako je stečaj pokrenut zbog neisplate tri uzastopne plaće. Neisplata plaća je nažalost sve češća pojava u društvu, koja je u kolovozu 2015. godine mučila čak 22.000 radnika¹⁸.

Najvažnije pravo radnika prema Zakon o osiguranju potraživanja jest pravo na naknadu tri minimalne plaće od strane Agencije i to u slučaju pokrenutog stečaja te u slučaju blokade računa poslodavca. U slučaju stečaja, prema čl. 3. st. 1. navedenog zakona, radnici ostvaruju pravo na:

1. Neisplaćene plaće odnosno naknade plaće, u visini do iznosa minimalne plaće za svaki mjesec zaštićenog razdoblja,
2. Neisplaćene naknade za bolovanje u zaštićenom razdoblju koje je prema propisima o zdravstvenom osiguranju bio dužan isplatiti poslodavac iz svojih sredstava, u visini do iznosa minimalne plaće za svaki mjesec proveden na bolovanju,
3. Neisplaćene naknade za neiskorišteni godišnji odmor na koji je radnik stekao pravo do otvaranja stečajnog postupka pod uvjetima utvrđenim zakonom, u visini do iznosa minimalne plaće za svaki mjesec proveden na bolovanju,
4. Otpremnine pod uvjetima utvrđenim zakonom, u visini polovice otpremnine utvrđene u stečajnom postupku, a najviše do polovice najvišeg iznosa zakonom propisane otpremnine,
5. Pravomoćno dosuđene naknade štete zbog pretrpljene ozljede na radu ili profesionalne bolesti, u visini od jedne trećine pravomoćno dosuđene štete.

Iznimno, prema čl. 15. st. 4. navedenog zakona, pravo na osiguranje potraživanje ne može ostvariti član uprave trgovačkog društva, član upravnog odbora i izvršni direktor, bez obzira na vrijeme kada su te poslove obavljali.

¹⁸ <http://www.poslovni.hr/hrvatska/tri-minimalca-platit-ce-drzava-ako-se-poslodavac-sam-blokira-301074#>

Procedura kojom se ostvaruju navedena prava je dizajnirana kako bi bila što brža i efikasnija. Prema uputama na internetskoj stranici Agencije, procedura u slučaju stečaja poslodavca jest kako slijedi¹⁹:

- Pravo na osiguranje potraživanja ima radnik kojemu je potraživanje utvrđeno u stečajnom postupku.
- Postupak se pokreće na zahtjev radnika, u roku od 30 dana od isteka osmoga dana od dana objave sudskog rješenja o utvrđivanju tražbina na mrežnoj stranici e-stečajna oglasna ploča sudova. Ako je tražbina osporena i radnik bude upućen na parnicu za utvrđivanje tražbine, rok za podnošenje zahtjeva je 30 dana od dana primitka pravomoćne presude kojom je utvrđena visina tražbine i isplatni red.
- Zahtjev se podnosi izravno Agenciji ili područnom uredu Hrvatskog zavoda za zapošljavanje prema mjestu sjedišta poslodavca odnosno njegove registrirane poslovne jedinice, na obrascu RPS-01 - zahtjev za ostvarivanje prava u slučaju stečaja poslodavca - koji je sastavni dio Pravilnika o sadržaju obrasca zahtjeva radnika za ostvarivanje prava u slučaju stečaja poslodavca ("Narodne novine" broj 93/15). Obrazac se može preuzeti i na ovim Internet stranicama, pod rubrikom "Obrasci". Uz zahtjev prilažu se dokazi, prema popisu priloga potrebnih u slučaju kada je stečajni postupak otvoren i provodi se. Popis potrebnih priloga sastavni je dio obrasca zahtjeva.
- O zahtjevu Agencija odlučuje rješenjem, u roku od 15 dana od podnošenja zahtjeva i propisanih priloga. Na rješenje Agencije moguće je izjaviti žalbu, ili se odreći prava na žalbu.
- Isplata osiguranih potraživanja izvršava se u roku od 15 dana od dana izvršnosti rješenja, na poseban namjenski račun stečajnog dužnika. U daljnjem roku od 8 dana stečajni upravitelj dužan je izvršiti obračun i uplatu radniku, te obračun i uplatu pripadajućih poreza i doprinosa.

Kod ostvarivanja ovih prava, bitno je napomenuti da prema čl. 21. Zakona o osiguranju potraživanja Agencija isplatom navedenih potraživanja radnika preuzima pravo na navedena potraživanja prema poslodavcu, te da se ta potraživanja i dalje naplaćuju iz stečajne mase, dok se potraživanja radnika umanjuju za isplaćeni iznos.

¹⁹ <http://www.aorps.hr/osiguranje-potrazivanja-u-slucaju-stecaja-poslodavca/>

6. PRIMJER IZ PRAKSE – TLM – TPP d.o.o.

TLM – TPP d.o.o. Tvornica prešanih proizvoda²⁰ (u daljnjem tekstu – TLM-TPP) za proizvodnju prešanih proizvoda kao samostalno trgovačko društvo djeluje od 20. srpnja 2009. godine. TLM d.d. je tog datuma podijeljen po ključnim djelatnostima, na tvrtke TLM-TPP d.o.o. (za proizvodnju prešanih proizvoda), TLM-TVP d.o.o. (za proizvodnju valjanih proizvoda) i ADRIAL plus d.o.o. (za usluge i trgovinu).²¹ Uglavnom izvozi svoje proizvode na tržište zapadne Europe. Danas zapošljava oko 138 radnika te se nalazi u financijskim poteškoćama. Zbog nedostatka obrtnih sredstava, proizvodnja je praktički prestala, a prodaja tvrtke stranim ulagačima nije dala potreban impuls za ponovno pokretanje proizvodnje. Ukupna dugovanja tvrtke iznose 140 milijuna kuna²², dok njena imovina iznosi 88.5 milijuna kuna²³.

Poduzeće 31.12.2014. godine steklo uvjete za otvaranje predstečajne nagodbe, koje je podneseno dana 10.03.2015., a predstečajna nagodba je odobrena rješenjem FINA-e 20.03.2015. godine²⁴ te je za predstečajnog upravitelja imenovan Ivan Rude po prijedlogu predsjednika uprave.

TLM-TPP je zanimljiv za analizu zbog velikog socijalnog značaja koje bi njegovo zatvaranje potencijalno imalo za grad Šibenik. Zbog integriranosti tri poduzeća sa ukupno 900 radnika, zatvaranje samo jednog od njih bi dovelo do ozbiljne socijalne krize, uključujući zatvaranje mnogih kooperantskih poduzeća koja ovise o TLM-u za svoje poslovanje. Shodno tome, a zbog neuspjele dokapitalizacije na tržištu, poduzeće je ušlo u predstečajnu nagodbu kako bi pokušalo povratiti solventnost. Stečaj je izbjegavan dokle god je to bilo moguće po starom Stečajnom zakonu. Naime, iz omjera imovine i obveza poduzeća, razvidno je da su uvjeti za otvaranje stečaja po starom Stečajnom zakonu ispunjeni, pošto obveze prelaze ukupnu imovinu (a time su automatski ispunjeni uvjeti i po novom Stečajnom zakonu). Uprava poduzeća, kao i radnici i vjerovnici, su smatrali da bi pokretanje procedure stečaja dovelo do likvidacije poduzeća zbog čega se stečaj na sve načine pokušao izbjeći. Shodno tome, račun

²⁰ <http://www.tlm-tpp.hr/hrv/profil.asp>

²¹ <http://www.tlm-tpp.hr/hrv/index.asp>

²² <http://www.pressreader.com/croatia/poslovni-dnevnik/20150226/281573764146129/TextView>

²³ podaci uzeti iz bilance poduzeća na dan 31. prosinca 2014. godine

²⁴ http://predstecajnenagodbe.fina.hr/pn-public-web/predmet?id=0&_HDIV_STATE_=16-9-EC890A6B14D9005580A2D2AE6F85761B

TLM-TPP-a nije blokiran, pošto je poduzeće, u suradnji sa ostalim sestrinskim poduzećima i vjerovnicima, ipak uspijevalo donekle održati likvidnost. Tome je pridonijela benevolentnost Jadranske banke, najvećeg pojedinačnog vjerovnika. Ukoliko se ne postigne dogovor o otpisu dugova te ako neki od vjerovnika odluči ovršiti svoja potraživanja, takvo što neće biti moguće. Uprava će imati obvezu da u roku od 21 dan od zatvaranja predstečajne nagodbe pokrene proceduru stečaja zbog prezaduženosti.

Veliku zanimljivost predstavlja dinamika isplate plaća, pošto Stečajni zakon propisuje obvezu pokretanja stečaja ako poslodavac ne uspije isplatiti tri uzastopne plaće. Prema raspoloživim podacima dobivenima razgovorom sa djelatnicima poduzeća, trenutna situacija oko isplate plaća je kako slijedi:

Kolovoz 2014. – isplaćeno sa zakašnjenjem od 1 mjeseca

Rujan 2014. - isplaćeno sa zakašnjenjem od 3 mjeseca

Listopad 2014. – isplaćeno sa zakašnjenjem od 2 mjeseca

Studeni 2014. – isplaćeno sa zakašnjenjem od 4 mjeseca

Prosinac 2014. – isplaćen neto iznos plaće s kašnjenjem od 7 mjeseci, bruto prebijen sa Poreznom upravom (plaća isplaćena tijekom predstečajnog postupka)

Siječanj 2015. – nije isplaćena

Veljača 2015. – nije isplaćena

Ožujak 2015. – isplaćeno na vrijeme (tijekom trajanja predstečajnog postupka)

Travanj 2015. – isplaćeno na vrijeme (tijekom trajanja predstečajnog postupka)

Svibanj 2015. – nije isplaćena

Lipanj 2015. – nije isplaćena

Srpanj 2015. – isplaćeno (polovica u kolovozu, polovica u rujnu)

Kolovoz 2015. – nije isplaćena

Iz navedenih podataka vidljivo je da poduzeće duguje radnicima 5 plaća za rad u proteklih 9 mjeseci. Prema starom Stečajnom zakonu, kašnjenje u isplati plaća u trajanju od 30 dana je razlog za pokretanje stečaja, no takva procedura nije pokrenuta. Prema Stečajnom zakonu, neisplata tri uzastopne plaće je razlog za pokretanje stečaja. Budući da je poduzeće isplaćivalo plaće intervalno, dakle pazeći na to da se ne ispuni uvjet od tri uzastopne plaće, poduzeće je osiguralo da se ne ispuni uvjet za pokretanje stečaja po Stečajnom zakonu.

Međutim, neisplaćivanje plaća tijekom predstečajnog postupka je razlog za obustavu predstečajnog postupka, prema čl. 64. st. 1. t. 6. Stečajnog zakona. Ta odredba se očito nije primijenila u ovom postupku, iz nepoznatih razloga. Pretpostavka je da je intencija pokušati dovršiti predstečajni postupak u nadi da će biti uspješan.

Ukoliko se u predstečajnoj nagodbi uspije smanjiti iznos dugovanja ispod razine koju pokriva trenutna imovina poduzeća, te ako se uspiju prikupiti sredstva za isplatu plaće za mjesec rujan, po izlasku iz predstečajne nagodbe poduzeće neće ispunjavati uvjete za pokretanje stečaja. Ipak, dugovanje za neisplaćene plaće će ostati kao potraživanje radnika čime su oni stavljeni u nepovoljan položaj, koji se može riješiti jedino osiguranjem dodatnog kapitala i prestrukturiranjem poduzeća kako bi ono postalo dugoročno profitabilno.

Zanimljiva je i situacija koja se dogodila krajem prošle godine, u mjesecu studenom. Poduzeće je uspjelo prikupiti dovoljan sredstva na računu za isplatu plaća, ali nije imalo dovoljno gotovine za isplatu otpremnina za tri radnika. Radnici su pokrenuli postupak ovrhe, koja bi blokirala isplatu plaća uslijed nedostatnih sredstava na računu. Uprava poduzeća se onda uključila u direktne pregovore sa radnicima kako bi oni povukli svoje ovršne zahtjeve, što su oni na kraju, osim jednog, i učinili, te je plaća uspješno isplaćena. Ovaj primjer nam pokazuje kako brz i jednostavan ovršni postupak uveden Ovršnim zakonom može dugoročno utjecati na stabilnost poslovanja poduzeća, uvjete za otvaranje stečaja odnosno predstečaja i time na očuvanje radnih mjesta.

ZAKLJUČAK

Stečaj se u Republici Hrvatskoj doživljava kao negativni pravni institut, što nije sasvim točno. Stečaj i povezani institut predstečajne nagodbe mogu biti ključni alati na raspolaganju upravi poduzeća kako bi se ono vratilo u profitabilnost. Problem je u praktičnoj primjeni starog Stečajnog zakona, koji nije poznao automatsko pokretanje te procedure. Zbog toga je često bio pokretan prekasno, u situaciji kada postojeća imovina poduzeća nije bila dostatna za isplatu niti za dijela obveza poduzeća. Zbog toga, nove odredbe o obveznom ulasku u stečaj, te obveze predstečajne nagodbe, bi trebale pomoći osigurati veće šanse da se poduzeće uspješno restrukturira²⁵.

Radni odnosi u slučaju stečaja poslodavca ne uživaju visoku zaštitu, budući da je pokretanje stečaja posebno opravdan razlog za njegovo otkazivanje.

Međutim, zakonodavac je ipak predvidio određene mehanizme za osiguranje naplate radničkih potraživanja. Pokrivanjem tri minimalne plaće, pola otpremnine te ostalih prava radnika iz državnog proračuna daje se određena sigurnost radnicima da će barem dio njihovih potraživanja biti naplaćen²⁶. Takve odredbe i uspješna praksa pomažu egzistenciji i prelasku na novo radno mjesto te olakšavaju bolnu proceduru stečaja, koja često znači likvidaciju poduzeća.

Naime, praksa nam pokazuje da se radnici u potpunosti mogu namiriti tek u slučaju manjih poduzeća koja su na vrijeme pokrenula proceduru stečaja²⁷. Agencija je od 2003. do 2013. godine isplatila ukupno 423 milijuna kuna radnicima, od čega je proračun uspjela vratiti tek 68 milijuna kuna. To znači da je na svaki milijun kuna isplaćenih iz državnog proračuna Agencija uspjela u potraživanjima iz stečajnih masa priskrbiti jedva 156 tisuća kuna²⁸. Budući da Agencija isplatom preuzima radnička potraživanja, sa velikom sigurnošću se može pretpostaviti da je to generalna stopa uspjeha naplate radničkih potraživanja iz stečajne mase. s obzirom na položaj radničkih potraživanja u prvom višem isplatnom redu, to znači da nije moguće očekivati da se vjerovnici u nižih isplatnih redova uopće mogu naplatiti iz stečajne

²⁵ <http://www.poslovni.hr/burze/dalekovod-u-samo-nekoliko-dana-postao-burzovni-labud-287581>

²⁶ <http://www.jutarnji.hr/-mi-smo-dokaz-da-je-hrvatska-socijalna-drzava--svakom-radniku-cija-firma-ode-u-stecaj-isplacujemo-8442-kune--u-2013--vec-smo-im-isplatili-60-milijuna-kuna---/1098304/>

²⁷ Ibid

²⁸ Ibid

mase, što je još jedan snažan argument u korist poduzimanja svih radnji kako bi se likvidnost poduzeća povratila prije ispunjenja uvjeta za stečaj. Time je jasno kako je najbolje rješenje za uspješno dugoročno poslovanje poduzeća i time očuvanje radnih mjesta pravodobno poduzimanje ispravnih koraka za vraćanje poduzeća u likvidnost, kako dostupni instituti iz insolventijskog prava ne bi niti bili korišteni, a naročito u pogledu osiguravanja potraživanja radnika, gdje nude tek kratkoročnu amortizaciju snažnih udaraca insolventije²⁹.

²⁹ Ante Vuković, Dejan Bodul, Novi stečajni zakon, Informator, broj 6384, Zagreb, 21. rujna 2015. godine

LITERATURA

Zakonski tekstovi

Stečajni zakon (NN 29/99, 129/00, 123/03, 82/06, 116/10, 25/12, 133/12, 45/13)

Stečajni zakon (NN71/15)

Zakon o osiguranju potraživanja radnika u slučaju stečaja poslodavca (NN 86/08, NN 80/13 i 82/15)

Članci

Ante Vuković, Dejan Bodul, Novi stečajni zakon, Informator, broj 6384, Zagreb, 21. rujna 2015. godine

Jelena Čuveljak, Rokovi za podizanje tužbe za pobijanje pravnih radnji u stečajnom postupku, Zbornik radova Pravnog fakulteta u Splitu, Vol. 43 No. 2, 2006

Internet stranice – pristupane na dan 26. do 29. rujna 2015. godine

<http://www.sudacka-mreza.hr/>

<http://www.fina.hr>

<https://www.nn.hr>

<http://www.aorps.hr/>

<http://www.hzz.hr>

<http://www.radno-pravo.hr>

<http://www.iusinfo.hr>

<http://www.zakon.hr>

<http://www.index.hr>

<http://www.jutarnji.hr>

<http://www.vecernji.hr>

<http://www.poslovni.hr>